

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2013,

kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 495/2005 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb. a zákona č. .../... Sb. se mění takto:

1. Poznámka pod čarou č. 1 se zrušuje, a to včetně odkazu na poznámku pod čarou.
2. V § 3 odst. 4 se slova „nebo civilní služby“ zrušují.
3. V § 3 se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) Člen sociálního družstva nesmí vykonávat dobrovolnickou službu pro potřebu sociálního družstva, jehož je členem.“.
4. V § 4 odst. 1 se za slovo „je“ vkládají slova „veřejně prospěšná“.
5. V § 4 odst. 2 se slovo „osoba“ nahrazuje slovy „fyzická osoba nebo veřejně prospěšná právnická osoba“.
6. V § 4 odst. 3 se věta druhá nahrazuje větou „Podmínkou je, že dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu mimo své povinnosti vyplývající z jeho členského poměru k vysílající organizaci a ani k ní nemá žádný jiný právní vztah.“.
7. V § 4 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Vysílající organizace doloží svoji veřejnou prospěšnost písemným prohlášením, že splňuje podmínky uvedené v § 146 občanského zákoníku.“.
8. V § 5 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

„(5) Vysílající organizace vydá dobrovolníkovi na jeho žádost osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě, jehož vzor je stanoven v příloze k tomuto zákonu.“.

Dosavadní odstavec 5 se označuje jako odstavec 6.
9. V § 5 odst. 6 se za slovo „dovolené“ vkládá slovo „, kapesného“ a slova „a při sjednání výše kapesného se použijí přiměřeně předpisy o cestovních náhradách“ se zrušují.

10. V § 6 odst. 2 větě první se slova „občanským sdružením“ nahrazují slovy „spolkem, nadací, nadačním fondem, ústavem, sociálním družstvem“.
11. V § 6 se doplňuje odstavce 5, který zní:
- „(5) Vysílající organizace je povinna informovat ministerstvo o změně skutečnosti rozhodné pro udělení akreditace, ke které došlo v průběhu platnosti akreditace, a to do 1 měsíce ode dne, kdy se o takové změně dozvěděla.“.
12. V § 8 odst. 2 se slova „, jejímž předmětem činnosti je podnikání“ nahrazují slovy „na takové činnosti, které by dobrovolník vykonával v rámci podnikání přijímající organizace“.
13. V § 10 se věta první nahrazuje větou „Státní orgány, organizační složky státu, orgány a organizační složky územních samosprávných celků, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územních samosprávných celků a školské právnické osoby mohou využívat dobrovolnickou službu k účelům a za podmínek stanovených v § 2; v tomto případě mají postavení přijímající organizace podle tohoto zákona.“.
14. Doplnuje se příloha k zákonu, která zní:

„Příloha k zákonu č. 198/2002 Sb.

Vzor osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě

Název vysílající organizace:

Sídlo:

IČO, bylo-li přiděleno:

zastoupena:

vydává toto

**OSVĚDČENÍ O VYKONANÉ DLOUHODOBÉ DOBROVOLNICKÉ
SLUŽBĚ**

podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů

.....
jméno, popřípadě jména, a příjmení, titul

Narozen/a dne ..... v .....

Bydliště:

Předmět vykonané dobrovolnické služby:

Doba výkonu dobrovolnické služby:

Místo výkonu dobrovolnické služby:

Název, sídlo a IČO přijímající organizace, bylo-li přiděleno:

V.....dne.....

Za vysílající organizaci
podepsáno:“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE

1. DŮVOD PŘEDLOŽENÍ

1.1. Název

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů (dále také jako „návrh zákona“ nebo „návrh novely“).

1.2. Definice problému

Jedná se o návrh novely zákona o dobrovolnické službě, jejímž cílem je přizpůsobit stávající zákon o dobrovolnické službě rekodifikaci soukromého práva, a to v souvislosti s přijetím a nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který zásadním způsobem mění právní úpravu právnických osob soukromého práva, včetně nestátních neziskových organizací, které jsou subjekty zákona o dobrovolnické službě (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti nebo právnické osoby církve a náboženské společnosti evidované podle zákona upravujícího postavení církví a náboženských společností). Tyto neziskové organizace jsou v postavení, tzv. vysílajících organizací podle zákona o dobrovolnické službě, které mohou mít akreditovaný projekt anebo program podle tohoto zákona (dále jen „vysílající organizace“). Návrh zákona rovněž reaguje na zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a na institut veřejné prospěšnosti, který je uveden v § 146 nového občanského zákoníku.

Návrh zákona reaguje také na požadavek formulovaný v usnesení vlády č. 611/2007 ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013, které v části Resortní cíle ukládá Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy spolu s Ministerstvem vnitra a Radou vlády pro nestátní neziskové organizace: „Předložit požadavek na novelu zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, aby se vztahoval i na tradiční dobrovolné práce v nestátních neziskových organizacích na členském principu, ve školách a školských zařízeních (dětské kolektivy, zájmové kroužky, dětské tábory atd.)“.

Dále předkládaná novela reaguje na usnesení vlády č. 108/2013 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017, který obsahuje společný úkol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra a Rady vlády pro nestátní neziskové organizace: „Zakotvit v zákoně o dobrovolnické službě podmínky k získávání certifikátů ověřených pracovních zkušeností získaných v průběhu dobrovolnických činností“.

Předkládaná novela dále reaguje na skutečnost, že zákon o cestovních náhradách byl zrušen a úprava kapesného je zahrnuta v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zároveň zrušuje již neúčinné odkazy na výkon civilní anebo vojenské služby v souladu s platnou legislativou.

Zpoždění předložení novely zákona o dobrovolnické službě je způsobeno převodem gesce nad novelou zákona o dobrovolnické službě od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které pracovalo na změně výše uvedeného zákona od roku 2010 v souvislosti s koordinací Evropského roku dobrovolnictví. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy mělo vládě

ČR předložit „velkou novelu“, anebo zcela nový zákon o dobrovolnictví. Tento úkol však byl usnesením vlády č. 84/2013 zrušen a Ministerstvo vnitra je tak nuceno reagovat na změny právního řádu v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a na platná usnesení vlády touto „malou novelou“.

1.3. Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Popis existující regulace / vládní politiky pro danou oblast

V současné době neexistuje v českém právním řádu právní předpis, který by komplexně upravoval problematiku dobrovolnictví. Platný zákon o dobrovolnické službě, jež má v gesci Ministerstvo vnitra, obsahuje pouze jednu z výšečí dobrovolnictví, a to dobrovolnickou službu ve formě vysílajících organizací koordinujících dobrovolnictví. Dále upravuje postavení dobrovolníků, jejich povinnosti a práva.

Za dobrovolnickou službu se považují takové aktivity, které dobrovolník poskytuje ve svém volném čase, ze svobodné vůle a bez nároku na odměnu jako pomoc spoluobčanům a společnosti obecně. Dobrovolnická služba je organizována prostřednictvím vysílajících organizací. Akreditaci vysílajícím organizacím udílí, po splnění podmínek zákona o dobrovolnické službě, Ministerstvo vnitra. Na proces udělení akreditace je vztažen správní řád.

Existují právní předpisy upravující určitou oblast výkonu dobrovolnictví, jako například zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Česko-slovenském červeném kříži, ve znění pozdějších předpisů. Ty však mají vzhledem k platnému zákonu o dobrovolnické službě speciální postavení a zákon se na ně nevztahuje.

Právo Evropské unie danou problematiku prozatím nereguluje. Přípravované Nařízení Evropského parlamentu a Rady, které v návaznosti na čl. 214 odst. 5 Smlouvy o fungování EU zřídí Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci jako rámec pro společný příspěvek mladých Evropanů k humanitárním činnostem Unie, předpokládá paralelní působení evropského a národních systémů dobrovolnictví.

Dobrovolnictví se však také dotýkájí obecné principy práva EU z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z oblasti rovného zacházení, které musí být dodržovány i při práci dobrovolníků, neboť pojem „pracovník“ musí být podle ustálené judikatury Soudního dvora EU vykládán restriktivně. Návrhu se tak, v širších souvislostech dotýkájí zejména následující dokumenty práva EU:

- Směrnice Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci,
- Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené dobrovolné přípravy nebo dobrovolné služby,
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Sdělení o politikách EU a dobrovolnictví: uznání a propagace přeshraničních dobrovolných činností v EU /* KOM/2011/0568 v konečném znění */.

Jedna z výšečí dobrovolnictví - Evropská dobrovolná služba - je upravena na úrovni komunitárního práva (viz Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1719/2006/EC z 15. listopadu 2006). Zákon o dobrovolnické službě se na tuto oblast nevztahuje.

Dobrovolnická služba ve smyslu zákona o dobrovolnické službě se uplatňuje v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který ve svém § 115 konstatuje, že při poskytování sociálních služeb působí rovněž dobrovolníci za podmínek stanovených zvláštním předpisem.

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí ukládá v § 49a v souvislosti s odbornou způsobilostí pro poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami povinnost absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů pro sociální pracovníky v sociálních službách také v případě, že pověřená osoba absolvovala přípravu pro dobrovolníky dle zákona o dobrovolnické službě.

V zákoně č. 251/2005 o inspekci práce je v § 6 vymezena působnost Státního úřadu inspekce práce a inspektorátů, která se také vztahuje na vysílající a přijímající organizace a dobrovolníky při výkonu dobrovolnické služby.

Dobrovolnictví se sekundárně objevuje v usnesení vlády č. 611/2007 ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013, dále v usnesení vlády č. 108/2013 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017.

Ministerstvo vnitra plní úkoly spojené s aplikací zákona o dobrovolnické službě. Zákon se negativně vymezuje vůči členům vysílajících organizací, kteří nemohou podle zákona vykonávat dobrovolnickou službu pro organizaci, jejíž jsou členy (např. skauti apod.).

Ze stávajícího zákona nevyplývá pro vysílající organizace povinnost vydávat osvědčení dobrovolníkům o výkonu dobrovolnické služby.

Stávající zákon umožňuje vykonávat dobrovolnickou službu pouze v rámci nepodnikatelských organizací. Podnikatelské právní formy jako jsou např. s.r.o. nebo a.s., i když působí např. ve zdravotnických nebo sociálních službách a vykonávají veřejně prospěšné činnosti, jsou vyloučeny. Tento stav je dán tím, že zákon o dobrovolnické službě vznikl před možností transformace zdravotnických nebo sociálních zařízení na a.s. nebo s.r.o.

1.4. Identifikace dotčených subjektů

- fyzické osoby – jako dobrovolníci / jako příjemci dobrovolnické pomoci;
- zákonem vymezené právnické osoby – jako koordinátoři dobrovolnictví / jako příjemci dobrovolnictví;
- ústřední orgány státní správy a orgány územní veřejné správy, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územních samosprávných celků a školské právnické osoby - jako donoři dobrovolnických aktivit / jako příjemci dobrovolnické činnosti;
- Ministerstvo vnitra ČR.

1.5. Popis cílového stavu

Cílem návrhu novely je zabezpečit možnost aplikace zákona o dobrovolnické službě v souvislosti s rekodifikací soukromého práva, ve vztahu k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“), zákonu o obchodních korporacích, i k úkolům které vyplývají z usnesení vlády č. 611/2007 a č. 108/2013.

Nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích zavádí do českého právního řádu některé nové právní formy právnických osob anebo mění obsah stávajících, na což předkládaná novela reaguje. Předně se mění výčet těch organizací, které mohou získat akreditaci. Jedná se nově o spolek, ústav, nadaci, nadační fond a sociální družstvo, dále tato možnost zůstává pro obecně prospěšné společnosti a církve a náboženské společnosti nebo

právnícké osoby církve a náboženské společnosti evidované podle zákona upravujícího postavení církví a náboženských společností (dále jen „NNO“).

Novela zároveň reaguje na úpravu veřejné prospěšnosti v novém občanském zákoníku (§ 146 a násl.) a z důvodu zajištění větší transparentnosti stanoví pro vysílající organizace povinnost být veřejně prospěšnou právníckou osobou, tj. takovou, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnícké osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.

Původním záměrem tohoto návrhu bylo stanovit pro vysílající organizace povinnost být veřejně prospěšnou právníckou osobou se statutem veřejné prospěšnosti, což by zajišťovalo ještě větší transparentnost vysílajících organizací. Nicméně návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti zamítl dne 12. září 2013 Senát a Poslanecká sněmovna jej z důvodu svého rozpuštění již neprojednala. Pokud však bude v budoucnu opětovně předkládán návrh zákona upravující status veřejné prospěšnosti (což předpokládá nový občanský zákoník), pak by v dohodě Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti měla být k této úpravě doplněna i novela zákona o dobrovolnické službě, která zajistí kompatibilitu obou zákonů.

Dále předkládaný návrh zákona, stanovením podmínky veřejné prospěšnosti ve smyslu nového občanského zákoníku, mění spektrum přijímajících organizací, a to tak, že je na jedné straně rozšiřuje (mohou být i podnikatelské subjekty k činnostem k dosahování obecného blaha), a na druhé straně zpřisňuje (nutnost splnění podmínek veřejné prospěšnosti).

Přehledně stanoví jako příjemce dobrovolnické služby také fyzické osoby a dále státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územních samosprávných celků a školské právnícké osoby, které nejsou považovány za osoby soukromého práva. Současný zákon sice umožňuje, aby příjemci dobrovolnické služby byly i fyzické osoby, avšak výklad není explicitní a často působí potíže právě těm organizacím, které si mohou požádat o akreditaci, tj. NNO. Příspěvkové organizace jsou v současné době největšími „odběrateli“ dobrovolnické služby a dobrovolníků pro své klienty, avšak institut veřejně prospěšné právnícké osoby upravený novým občanským zákoníkem se na ně, jako na subjekty veřejného práva, nevztahuje, a proto je nutné přesně upravit jejich postavení coby přijímajících organizací. Ze stejného důvodu jsou do zákona doplněny školské právnícké osoby.

Návrh zákona umožní naplnit úkoly plynoucí z usnesení vlády a umožní tak členům organizací působit za stanovených podmínek v akreditovaném režimu jako dobrovolníci pro tyto organizace. Dále stanoví povinnost vydávat osvědčení dobrovolníkům o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě, které bude dokladem potvrzujícím nabytí zkušeností, jež potom mohou dobrovolníci uplatnit na trhu práce apod.

Novela nepřinese do oblasti dobrovolnické služby žádné výrazné otřesy, neboť akreditace, které byly vysílajícím organizacím udělené podle zákona o dobrovolnické službě přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstanou v platnosti i po dni nabytí účinnosti tohoto zákona (vysílající organizace tak nebudou nuceny již ode dne účinnosti tohoto zákona dokládat písemné prohlášení, že splňují podmínky veřejné prospěšnosti uvedené v § 146 nového občanského zákoníku). To umožní nerušený chod dobrovolnické služby ve prospěch občanů, jako konečných příjemců této služby.

1.6. Zhodnocení rizika

Zákon o dobrovolnické službě bez změněné podoby nelze od 1. ledna 2014 plně aplikovat. Nebude zachován smysl a cíl zákona, a to díky změnám, které přináší nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích.

Současné platné znění zákona o dobrovolnické službě se prioritně opírá o NNO, které jako jediné mohou získat akreditaci a být tedy nositeli a zprostředkovateli dobrovolnické služby. Nepřijetím novely by došlo k rozporu mezi starými (zanikajícími) a novými (vznikajícími) formami osob soukromého práva a k praktické nemožnosti udělovat akreditaci těmto novým formám a tím i k neoprávněné a neopodstatněné diskriminaci žadatelů o akreditaci.

Zákon o dobrovolnické službě se stane brzdou i v aplikaci nového občanského zákoníku, a to v takovém případě, že budou-li organizace chtít setrvat v akreditovaném režimu podle zákona o dobrovolnické službě, tak nebudou moci využít svého práva na změnu právní formy a budou setrávat v nevyhovujících právních podmínkách.

Nepřijetí předkládaného návrhu zákona by mělo za následek nekompatibilitu zákona o dobrovolnické službě s rekodifikovaným soukromým právem. Nové právní formy právnických osob by nemohly získat akreditaci. Stávající akreditované organizace nebudou moci využít možností změny své právní formy, aby tato lépe odpovídala jejich potřebám; v případě, že tak učiní, bude jim muset být odebrána akreditace, což zkomplikuje jejich čerpání dotací a způsobí jejich finanční destabilizaci.

Pokud nebude do novely zaveden institut veřejné prospěšnosti (tak jak je definován novým občanským zákoníkem v § 146), nebude využita příležitost k zajištění větší transparentnosti, čemuž má právě tento institut sloužit. Zavedená podmínka veřejné prospěšnosti omezí prostor pro zneužití dobrovolnické služby a dobrovolníků a zaručí jejich využití ve prospěch veřejného blaha.

Nebude-li do návrhu zákona promítnuto usnesení vlády č. 611/2007, nedojde ke zrušení diskriminace členů těch organizací, které jsou zároveň organizátory i příjemci dobrovolnické služby (např. skauti apod.) a nedojde k naplnění usnesení vlády.

Dále nedojde-li k promítnutí usnesení vlády č. 108/2013 a nebude vydáváno osvědčení dobrovolníkům o vykonané dobrovolnické službě, tak nejen, že nedojde k naplnění jednoho z úkolů Národního akčního plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017, ale především nedojde k zamýšlené podpoře aktivní zaměstnanosti, i větší konkurenceschopnosti na trhu práce.

2. NÁVRH VARIANT ŘEŠENÍ

Varianta 0) Nulová varianta – ponechání současného stavu beze změny

Od 1. ledna 2014 nebude možno plně aplikovat zákon o dobrovolnické službě, a to v souvislosti

se změnami v právním prostředí, které přinese nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích.

Dále zůstane-li zachována současná právní úprava dobrovolnictví, nebude v souladu ani s přijatou Koncepcí státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013 (usnesení vlády č. 611/2007), ani s Národním akčním plánem podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017 (usnesení vlády č. 108/2013).

V zákoně zůstane obsoletní ustanovení o výkonu civilní služby.

Bude přetrvávat omezení z hlediska přijímání dobrovolníků u právnických osob, jejichž právní forma je zisková, byť vykonávají veřejně prospěšnou činnost (např. zdravotnická zařízení).

Nebude jasné nástupnictví po zrušeném občanském sdružení a dojde tak k prodávám v aplikaci zákona o dobrovolnické službě.

Varianta I) Novela zákona o dobrovolnické službě = navrhované řešení

Novela zákona o dobrovolnické službě vyřeší současnou situaci a podchytí základní změny, jež přináší nový občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích. Zároveň reaguje na krátký časový úsek pro její přijetí (s předpokládanou účinností od 1. ledna 2014), který však nevznikl vinou Ministerstva vnitra, jak je uvedeno v úvodu.

Dále novela reaguje na usnesení vlády č. 611/2007 ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013, a usnesení vlády č. 108/2013 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017 a plní úkoly z nich plynoucí.

Zároveň reaguje na již neúčinné odkazy na výkon civilní služby.

Tato novela není náročná, obsahuje minimum změn, které reagují pouze na nové právní podmínky a přijaté zákony či další opatření. Zásadním způsobem nezasahuje do obsahu anebo smyslu dobrovolnické služby, naopak se snaží toto v nových podmínkách zachovat, nenutí dotčené subjekty k žádným urychleným změnám a je tedy zároveň i ve velmi krátkém termínu aplikovatelná. Zároveň nedojde k takovým zásadním změnám, které by potřebovaly větší rozpravu s dotčenými subjekty, a lze ji tedy předložit pouze v gesci Ministerstva vnitra.

Varianta II) Nová právní úprava, tj. nový zákon o dobrovolnické službě

Vytvoření zcela nové právní úpravy, která by se týkala dobrovolnictví v celého jeho šíři a vyjadřovala podporu všem formám dobrovolnických aktivit. Cílem varianty je komplexní úprava dobrovolnictví. Vzhledem ke zcela odlišné koncepci nestačí zpracovat novelu stávajícího zákona, je nutné zpracovat nový zákon. Zákon musí zahrnovat obecnou úpravu dobrovolnictví a na druhé straně akreditovanou dobrovolnickou službu. Benefity vyplývající nyní ze zákona o dobrovolnické službě se rozšíří na celé spektrum dobrovolnictví, jedná se zejména o daňové výhody a možnost spolufinancování projektů ze státního rozpočtu vyčíslením dobrovolnické práce. Návrh zákona vychází z aplikační praxe a požadavků uživatelů zákona, kterými jsou NNO a občané.

3. VYHODNOCENÍ NÁKLADŮ A PŘÍNOSŮ

Varianta 0) Nulová varianta – ponechání současného stavu beze změny

Náklady se nijak nezmění oproti původnímu stavu, tj. zůstane stejná výše roční státní účelové dotace pro oblast dobrovolnické služby (10 mil. Kč). Rovněž administrativní agenda Ministerstva vnitra zůstane stejná, tj. mzda pro 2 pracovníky Ministerstva vnitra, kteří zajišťují výkon zákona o dobrovolnické službě – např. akreditaci, dotaci, poradenství, informování, kontrolu zákonnosti. Jedná se o vysokoškolsky vzdělané pracovníky s náklady na hrubou mzdu ve výši cca 0,6 mil. Kč ročně.

Nebudou však žádné přínosy. Nebude možná plná aplikovatelnost zákona o dobrovolnické službě, a to v souvislosti se změnou právního prostředí (přijetí nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích). Dojde ke stagnaci podpory a rozvoje dobrovolnické služby. Dále dojde k diskriminaci nových typů právnických osob vzniklých podle nového

občanského zákoníku, a to tím, že nebudou moci žádat o akreditaci na své dobrovolnické aktivity podle zákona o dobrovolnické službě a nebudou moci obdržet dotaci na svoji činnost, bude zachována diskriminace při využívání dobrovolníků - členů organizací ve prospěch organizací, jejichž jsou členy, nebudou se vydávat osvědčení o absolvování dobrovolnické služby požadované v usnesení vlády.

Varianta I) Novela zákona o dobrovolnické službě

Z ekonomického hlediska jsou náklady i přínosy neutrální. I když bude umožněno navýšení počtu vysílajících i přijímajících organizací (rozšířením možných právních forem), zůstane stejná výše roční státní účelové dotace pro oblast dobrovolnické služby (10 mil. Kč). Rovněž zajištění případného nárůstu administrativní agendy Ministerstva vnitra zůstane stejné, tj. mzda pro 2 pracovníky Ministerstva vnitra, kteří zajišťují výkon zákona o dobrovolnické službě – např. akreditaci, dotaci, poradenství, informování, kontrolu zákonnosti. Jedná se o vysokoškolsky vzdělané pracovníky s náklady na hrubou mzdu ve výši cca 0,6 mil. Kč ročně.

Novela má však velké neekonomické přínosy, které odpovídají smyslu a cíli zákona o dobrovolnické službě. Dojde k odstranění diskriminace dobrovolnictví založeného na bázi členského principu, které podpoří uznání dobrovolníků u těch NNO, které dobrovolníky zároveň vysílají i přijímají (skauti apod.). Širší spektrum organizací, které dobrovolníky vysílají a přijímají, přinese nárůst počtu dobrovolníků a tím i stoupající zájem občanů o veřejně prospěšné činnosti. Vydaná listina osvědčení o dobrovolnické službě pro dobrovolníky bude informovat o získaném neformálním vzdělávání a nabytí praktických zkušeností a dovedností a zajistí tak větší uplatnění dobrovolníků na trhu práce. Návrhem zákona je dána možnost využít dobrovolníky v organizacích, jejichž právní forma je zisková (např. s.r.o. nebo a.s.), a které budou veřejně prospěšnými osobami dle nového občanského zákoníku. Tím se zabrání zneužití této dobrovolnické služby pouze v rámci podnikání. Dává možnost sociálním družstvům být vysílající organizací (společně se spolkem, ústavem, nadací a nadačním fondem), při dodržení ustanovení, které zamezuje členovi sociálního družstva vykonávat dobrovolnickou službu pro potřebu družstva (přijímající organizace), jehož je členem. To však nebrání tomu, aby sociální družstvo bylo vysílající organizací, která vybírá, eviduje a připravuje své členy jako dobrovolníky pro výkon dobrovolnické služby pro potřebu jiných organizací. Důvodem je, že u sociálních družstev založených dle zákona o obchodních korporacích má každý člen nárok na podíl na zisku. Nelze pak reálně rozlišit, zda součástí podílu na zisku není i odměna za výkon dobrovolnické služby, což je však v rozporu s obecným principem dobrovolnictví i s § 1 odst. 1 zákona o dobrovolnické službě, kde je uvedeno, že dobrovolnická služba je vykonávána bez nároku na odměnu.

Bude zajištěn plynulý přechod akreditací a bude tedy zachována plynulá kontinuita dobrovolnické služby při účinnosti nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Jasně stanoví fyzické osoby jako přijímající osoby dobrovolnické služby (důležité např. u specifických programů na podporu dětí, např. program Pět P, tj. Big Brothers, Big Sisters). Rovněž upřesní postavení státních příspěvkových organizací, příspěvkových organizací územních samosprávných celků a školských právnických osob jako možných forem přijímajících organizací a zároveň upřesní výkon dobrovolnické služby v těchto organizacích. Všechny výše uvedené dopady povedou k širšímu využívání dobrovolnické služby a tím i k lepšímu zabezpečení pomoci potřebným. V neposlední řadě sladí zákon o dobrovolnické službě s dalšími právními předpisy (zákon č. 587/2004 Sb., o zrušení civilní služby o změně zrušení některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).

Varianta II) Nová právní úprava, tj. nový zákon o dobrovolnické službě

Zásadním přínosem nové právní úpravy je vyjádření podpory všem formám dobrovolnické činnosti, ukotvení pojmu dobrovolnictví v rámci právního řádu České republiky. Nový zákon by představoval srozumitelnou, logicky provázanou právní normou s jasnou strukturou s předpokladem efektivnější aplikace. Zákon upraví neorganizované dobrovolnictví, odstraní diskriminaci, která je založená na bázi členského principu, zahrne veškeré druhy a formy dobrovolnických aktivit. Odstranění právních překážek povede k většímu nárůstu počtu dobrovolníků. Rozšířením možností kontroly se zvýší vymahatelnost práva.

Zákon otevře možnost akreditovaného subjektu participovat finančním i nefinančním způsobem na realizaci dobrovolnické služby v přijímajících organizacích. Rozšíření daňových úlev i pro tzv. neakreditovanou oblast dobrovolnictví povede k odstranění jedné z bariér dobrovolnictví s pozitivním dopadem na finanční podmínky dobrovolníků v oblasti náhrady výdajů vzniklých v souvislosti s výkonem dobrovolnických aktivit. Tato výhoda by pro státní rozpočet zároveň představovala zvýšené náklady.

Další náklady přinese zcela nový zákon tím, že se předpokládá velký nárůst dobrovolníků a tím i zvětšený tlak na státní dotace pro oblast dobrovolnictví. Současný stav, který disponuje 10 mil. Kč, bude neudržitelný. Dále všechny dotčené subjekty, které budou aplikovat zákon, budou muset vynaložit zvýšené množství času i zdrojů v souvislosti s přechodem na novou právní úpravu a její aplikaci, což si vyžádá větší administrativní nároky, tj. bude za potřeby nejméně 1 až 2 míst pro vysokoškolsky vzdělané pracovníky s náklady na hrubou mzdu ve výši cca 0,6 mil. Kč ročně. Konečná suma nákladů na administrativní nároky (celkem na 4 administrativní pracovníky) se zvýší na cca 1.2 mil. Kč ročně.

Stanovení pořadí variant

Varianty	Náklady/ přínosy	Dopady				Výsledek	Součet výsledků**	Pořadí variant***
		Sociál- ní	Ekono- mické	Environ- mentální	Jiné			
Varianta 0	Náklady	0	0	0	0	0	0	3.
	Přínosy	0	0	0	0	0		
Varianta I	Náklady	1	1	1	1	4	10	1.
	Přínosy	2	1	1	2	6		
Varianta II	Náklady	1	0	1	0	2	8	2.
	Přínosy	2	1	1	2	6		

pozn.:

hodnota 0 = negativní hodnocení (tzn. výrazné náklady, nebo nízké či žádné přínosy)

hodnota 1 = neutrální hodnocení (tzn. přiměřené náklady, nebo ne příliš významné přínosy)

hodnota 2 = pozitivní hodnocení (tzn. nízké náklady, nebo významné přínosy)

Jako nejvhodnější varianta řešení problému se jeví varianta I.

4. NÁVRH ŘEŠENÍ

Ponechání varianty 0, tj. stav nulový by způsobilo nemožnost plné aplikovatelnosti zákona o dobrovolnické službě od 1. ledna 2014, a to v souvislosti se změnami v právním prostředí, které přináší nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích.

Přijetí varianty I, tj. navrhovaný zákon novelizující zákon o dobrovolnické službě umožní plnou aplikovatelnost zákona, neboť přiměřeně reaguje na nové právní prostředí, tak jak je nastaveno v novém občanském zákoníku a zákonu o obchodních korporacích. Rovněž tato varianta je jediná schůdná z časového hlediska (účinnost obou výše jmenovaných zákonů je od 1. ledna 2014).

Varianta II, tj. vytvoření zcela nové právní úpravy dobrovolnictví, představuje velkou časovou náročnost. Na návrhu zákona, popř. tzv. široké novele, pracuje Ministerstvo vnitra od roku 2009. Za tuto dobu se nepodařilo shodnout jak na úrovni věcné, tak politické. V roce 2010 požádalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy o převedení gesce nad novelou zákona o dobrovolnické službě v návaznosti na roli koordinátora Evropského roku dobrovolnictví v roce 2011. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se rozhodlo vytvořit zcela nový zákon o dobrovolnictví a zpracovat věcný záměr zákona. Do roku 2013 nebyl pro velkou komplikovanost věcný záměr zákona zpracován. Věcný záměr zákona o dobrovolnictví byl z Plánu legislativních prací vlády na rok 2013 vyškrtnut a úkol byl usnesením vlády č. 84/2013 zrušen. Vzhledem k nutnosti rychlé změny zákona o dobrovolnické službě v souvislosti s rekodifikací soukromého práva, je tato varianta z časového hlediska nepřijatelná. Oproti variantě I je tato varianta rovněž ekonomicky a administrativně náročnější.

Z výše uvedených důvodů se jako nejvhodnější řešení jeví Varianta I.

5. IMPLEMENTACE DOPORUČENÉ VARIANTY A VYNUCOVÁNÍ

Implementace

Odpovědným orgánem za implementaci regulace bude Ministerstvo vnitra, které bude vydávat rozhodnutí o udělení akreditace a o udělení státní účelové dotace. Dále bude vést agendu akreditační a dotační komise, bude vést konzultace pro žadatele, vést veřejný seznam akreditovaných organizací, vést statistiky apod.

Dotčenými orgány veřejné správy jsou členové akreditační a dotační komise – Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo kultury, Ministerstvo financí a Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. Akreditační komise je dle Statutu akreditační komise pro oblast dobrovolnické služby poradním orgánem Ministerstva vnitra, jež posuzuje došlé žádosti o udělení akreditace a navrhuje ministerstvu udělení nebo neudělení akreditace. Na celý proces je vztažen správní řád. Implementace zákona o dobrovolnické službě rovněž vyžaduje součinnost výše uvedených ministerstev a Rady vlády pro nestátní neziskové organizace v rámci předávání informací v procesu schvalování žádostí o udělení akreditace i žádostí o udělení státní účelové dotace.

NNO budou muset dokladovat, že splňují podmínky veřejné prospěšnosti podle § 146 nového občanského zákoníku, a to formou písemného prohlášení.

Dále budou NNO povinny vydávat osvědčení dobrovolníkovi o vykonané dobrovolnické službě.

Přijímající organizace budou muset vysílajícím organizacím dokládat, že naplňují podmínky veřejně prospěšné právnické osoby dané novým občanským zákoníkem.

Ministerstvo vnitra bude regulovaným subjektům i dalším potřebným subjektům poskytovat poradenství, a to formou dálkového přístupu (internet) nebo písemně (elektronicky) na vyžádání i osobně při jednáních. Ministerstvo vnitra povede seznam organizací s akreditovaným projektem nebo programem na svých internetových stránkách.

Poradenství ze strany Ministerstva vnitra bude formou konzultací před přijetím žádostí o udělení akreditace. Tyto konzultace zahrnují o konzultace o správním řádu pro žadatele.

Nepředpokládají se žádná nová rizika nad rámec stávajícího zákona o dobrovolnické službě v rámci implementace ze strany Ministerstva vnitra, pouze bude obsah agendy upraven dle nové legislativy. Jedná se především o ověřování žadatelů o akreditaci.

Celá agenda bude vykonávána pouze v gesci Ministerstva vnitra a krajů nebo obcí se netýká.

Implementace nebude vyžadovat zvýšené náklady na státní rozpočet ani nepředstavuje velké zvýšení administrativní zátěže pro dotčené subjekty (pouze v rozšíření možného počtu přijímaných žádostí o akreditaci a následně i o dotaci).

Vynucování

Ministerstvo vnitra bude z vlastního nebo jiného podnětu ověřovat, zda vysílající subjekty plní podmínky stanovené zákonem o dobrovolnické službě. Bude při tom postupovat podle zákona č. 255/2012 o kontrole (kontrolní řád), jehož účinnost je od 1. ledna 2014. K lepšímu vynucování přispěje nově zavedená povinnost subjektů s akreditovaným projektem nebo programem informovat Ministerstvo vnitra o změnách rozhodných pro udělení akreditace, ke kterým dojde v průběhu platnosti akreditace.

Ministerstvo vnitra nebude explicitně zkoumat, zda vysílající organizace, tj. NNO naplňují veřejnou prospěšnost dle nového občanského zákoníku (dokládají písemné prohlášení při žádosti o udělení akreditace), nicméně pokud Ministerstvo vnitra na základě vlastního šetření (např. na základě vykonané kontroly) anebo z jiného podnětu zjistí, že NNO nenaplnuje znaky veřejné prospěšnosti, tak zahájí řízení o odebrání akreditace a akreditaci následně zruší.

6. PŘEZKUM ÚČINNOSTI REGULACE

Bude probíhat průběžně, a to se sběry dat k případné větší novele zákona o dobrovolnické službě, která by zohlednila širší spektrum dobrovolnictví v České republice, tak jak to vyplývá z praxe a konzultací, jež Ministerstvo vnitra vede s dalšími resorty ústřední státní správy, s krajskými úřady i dotčenými neziskovými organizacemi. Časovou jednotkou pro přezkum účinnosti jsou 3 roky.

7. KONZULTACE A ZDROJE DAT

Od roku 2009 připravuje Ministerstvo vnitra rozsáhlejší novelu k zákonu o dobrovolnické službě. Na námětech spolupracuje s členy Akreditační a Dotační komise, s vybranými

zástupci nestátních neziskových organizací, tj. především těmi, které mají akreditované projekty (viz seznam na: <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-akreditovanych-projektu.aspx>).

Dále pracuje s podklady k novému zákonu od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které se sběrem těchto podkladů zabývalo v roce 2011, tj. v rámci Evropského roku dobrovolných činností a aktivního občanství, jehož bylo národním koordinátorem. Tyto podklady Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy získalo z pracovních a tematických skupin, které v tomto roce vznikly. Složeny byly z odborníků státní správy a veřejné správy i neziskových organizací. Zaměřeny byly průřezově do všech oblastí potencionálního uplatnění dobrovolníků, tj. do zdravotnictví, kultury, ochrany životního prostředí, sociální a charitní pomoci, rozvojové a mezinárodní spolupráce, pomoci při řešení mimořádných událostí a krizových stavů, při sportu a volnočasových aktivit dětí apod.

Dále bylo pracováno s podklady Ministerstva spravedlnosti k návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti a rovněž byly sbírány připomínky účastníků kulatých stolů, které toto ministerstvo pořádalo v souvislosti s novým občanským zákoníkem i návrhem zákona o statusu veřejné prospěšnosti.

8. DOPADY NAVRHOVANÉ ÚPRAVY

a) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Předkládaný návrh je v souladu s ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, dále zejména s čl. 2 a čl. 4 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje jako ústavní zákon Listina základních práva a svobod (2/1993 Sb. – Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky).

b) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, její slučitelnost s právem Evropské unie

Právo Evropské unie danou problematiku prozatím nereguluje. Přípravované Nařízení Evropského parlamentu a Rady, které v návaznosti na čl. 214 odst. 5 Smlouvy o fungování EU zřídí Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci jako rámec pro společný příspěvek mladých Evropanů k humanitárním činnostem Unie, předpokládá paralelní působení evropského a národních systémů dobrovolnictví.

Dobrovolnictví se však také dotýkájí obecné principy práva EU z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z oblasti rovného zacházení, které musí být dodržovány i při práci dobrovolníků, neboť pojem „pracovník“ musí být podle ustálené judikatury Soudního dvora EU vykládán restriktivně. Návrhu se tak, v širších souvislostech dotýkájí zejména následující dokumenty práva EU:

- Směrnice Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci,
- Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené dobrovolné přípravy nebo dobrovolné služby,
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Sdělení o politikách EU a dobrovolnictví:

uznání a propagace přeshraničních dobrovolných činností v EU /* KOM/2011/0568 v konečném znění */.

Jedna z výšečí dobrovolnictví - Evropská dobrovolná služba - je upravena na úrovni komunitárního práva (viz Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1719/2006/EC z 15. listopadu 2006). Zákon o dobrovolnické službě se na tuto oblast nevztahuje.

Z působnosti zákona o dobrovolnické službě se vylučují činnosti, které jsou akreditované jinými subjekty a na základě jiných předpisů, i když by jinak splňovaly znaky dobrovolnické služby. Akceptace pouze akreditace Ministerstvem vnitra pro právní vztahy podle tohoto zákona má zaručit určitou jednotnou kvalitu dobrovolnické služby, které jsou poskytovány zákonem stanovené výhody. Evropská dobrovolná služba podléhá v České republice akreditaci České národní agentury „Mládež“, která je součástí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

c) Předpokládaný dopad na podnikatelské prostředí

Návrh zákona nemá žádný dopad na podnikatelské prostředí.

d) Předpokládaný dopad ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Z navrhované právní úpravy neplynou nepříznivé důsledky pro ochranu soukromí a osobních údajů a je jím respektována ochrana osobních údajů v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

e) Předpokládaný dopad ve vztahu k zákazu diskriminace

Návrh zákona není v rozporu se zákazem diskriminace. Rovněž není v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění zákona č. 89/2012 Sb.

f) Předpokládaný dopad na životní prostředí

Návrh zákona nemá žádný dopad na životní prostředí.

g) Zhodnocení korupčních rizik

Návrh zákona nemá dopad na korupční prostředí, veškeré kompetence orgánů státní správy i dalších dotčených subjektů a nastavené mechanismy rozhodování zůstávají nezměněny.

h) Na státní rozpočet a veřejné rozpočty

Návrh zákona nemá dopad na příjmové straně ani výdajové straně státního rozpočtu.

i) Na mezinárodní konkurenceschopnost ČR

Návrh zákona nebude mít dopad na mezinárodní konkurenceschopnost České republiky.

j) Na územní samosprávné celky

Návrh zákona nemá negativní dopad na činnost územních samosprávných celků.

k) Sociální dopady

Přijetím návrhu zákona nedojde ke změně sociálních dopadů u žádných subjektů.

I) Na spotřebitele

Návrh zákona nebude mít za následek žádné dopady na spotřebitele.

9. ODŮVODNĚNÍ NÁVRHU, ABY POSLANECKÁ SNĚMOVNA ZKRÁTILA LHŮTU PRO PROJEDNÁVÁNÍ NÁVRHU ZÁKONA VE VÝBORECH O 30 DNŮ

Nepřijetí návrhu zákona tak, aby účinnosti nabyl k 1. lednu 2014, bude mít za následek částečnou nekompatibilitu zákona o dobrovolnické službě s rekodifikovaným soukromým právem. Nové právní formy právnických osob nebudou moci získat akreditaci. Stávající akreditované organizace nebudou moci využít možností změny své právní formy, aby tato lépe odpovídala jejich potřebám; v případě, že tak učiní, bude jim muset být odebrána akreditace, což zkomplikuje jejich čerpání dotací a způsobí jejich finanční destabilizaci. Z těchto důvodů se Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky navrhuje zkrátit lhůtu pro projednání návrhu zákona příkázaným výborem, případně výbory, a to o 30 dnů.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K Čl. I

K bodu 1

Vypouští se odkaz na poznámku pod čarou a poznámka pod čarou na občanský zákoník z důvodu nadbytečnosti.

K bodu 2

Z důvodu přijetí zákona č. 587/2004 Sb., o zrušení civilní služby a o změně a zrušení některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů se civilní služba také vypouští ze zákona o dobrovolnické službě.

K bodu 3

Zavádí se ustanovení, které zamezuje členovi sociálního družstva vykonávat dobrovolnickou službu pro potřebu družstva (přijímající organizace), jehož je členem. To však nebrání tomu, aby sociální družstvo bylo vysílající organizací, která vybírá, eviduje a připravuje své členy jako dobrovolníky pro výkon dobrovolnické služby pro potřebu jiných organizací. Důvodem je, že u sociálních družstev založených dle zákona o obchodních korporacích má každý člen nárok na podíl na zisku. Nelze pak reálně rozlišit, zda součástí podílu na zisku není i odměna za výkon dobrovolnické služby, což je však v rozporu s obecným principem dobrovolnictví i s § 1 odst. 1 zákona o dobrovolnické službě, kde je uvedeno, že dobrovolnická služba je vykonávána bez nároku na odměnu.

K bodu 4 a bodu 7

Nový občanský zákoník mění celý koncept vnímání současných NNO. Zákon o dobrovolnické službě se prioritně opírá o NNO, a to v postavení NNO jako vysílajících organizací, na které klade povinnosti k zajištění tohoto zákona. Od 1. ledna 2014 však již nebudou NNO v současné formě a pojetí existovat. Z tohoto důvodu se nahrazuje současný systém NNO v zákoně o dobrovolnické službě novým konceptem, který se opírá o veřejnou prospěšnost, kterou nově zavádí nový občanský zákoník (§146-150). Ten definuje podmínky,

za kterých jsou právnické osoby veřejně prospěšné. Vzhledem k desetileté praxi aplikace zákona o dobrovolnické službě i samotné podstaty dobrovolnické služby, by měly NNO vysílající dobrovolníky splňovat podmínky veřejné prospěšnosti uvedené v novém občanském zákoníku.

Z výše uvedených důvodů se stanoví povinnost vysílajícím organizacím být veřejně prospěšná právnická osoba, tj. taková osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.

Svou veřejnou prospěšnost a splnění podmínek uvedených v § 146 občanského zákoníku budou Ministerstvu vnitra dokladovat písemným prohlášením.

Ministerstvo vnitra nebude explicitně zkoumat zda NNO naplňují veřejnou prospěšnost dle nového občanského zákoníku (dokládají písemné prohlášení při žádosti o udělení akreditace), nicméně pokud Ministerstvo vnitra na základě vlastního šetření (např. na základě vykonané kontroly) anebo z jiného podnětu zjistí, že NNO nenaplnuje veřejnou prospěšnost, tak zahájí řízení o odebrání akreditace.

K bodu 5

Z podstaty zákona o dobrovolnické službě by měly být i přijímající organizace veřejně prospěšné dle nového občanského zákoníku (§146), a to z důvodu zamezení zneužívání dobrovolnické služby ve prospěch přijímajících osob např. pro výlučně podnikatelské účely. Zároveň veřejnou prospěšností podle nového občanského zákoníku se tyto přijímající osoby neeliminují dle právní formy. Pouze se rozdělují přijímající organizace na fyzické a právnické osoby, neboť pouze na právnické osoby se vztahuje veřejná prospěšnost definovaná novým občanským zákoníkem.

K bodu 6

Definují se podmínky, za kterých může být dobrovolník vyslán ve prospěch vysílající organizace. Oproti vysílání dobrovolníků do jiné přijímající organizace (§3 odst. 3 zákona o dobrovolnické službě), jsou zde uvedeny omezení vyplývající ze zákazu vykonávat dobrovolnickou službu v organizaci, ke které je dobrovolník vázán jiným právním vztahem, jako např. pracovněprávní vztah, služební poměr, pozice statutárního a kontrolního orgánu v organizaci, školní vzdělávání.

Vypouští se ustanovení, které znemožňuje využití dobrovolníků ve vysílající organizaci, vůči které byli zároveň ve členském poměru. Za dobrovolnickou službu však budou považovány pouze aktivity, které budou vykonávány dobrovolníkem mimo jeho povinnosti vyplývající z jeho členského poměru k vysílající organizaci. Tímto ustanovením se plní Usnesení vlády ČR č. 611/2007 ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013.

Ruší se podmínka vysílat dobrovolníky ve svůj prospěch pouze na stejný předmět činnosti, který má organizace akreditovaný pro vysílání dobrovolníků do přijímajících organizací. Předmět činnosti bude určovat pouze rozhodnutí o akreditaci, které zároveň stanoví, zda se akreditace vztahuje na vysílání dobrovolníků přijímajícím organizacím nebo na vysílání dobrovolníků ve prospěch akreditované vysílající organizace, případně na oba uvedené způsoby. Ustanovení bylo zavádějící, neodpovídající vývoji dobrovolnické služby, jehož restriktivní výklad by mohl vést ke stagnaci rozvoje dobrovolnické služby.

K bodu 8

Usnesení vlády ČR ze dne 13. února 2013 č. 108 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017 obsahuje společný úkol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra a Rady vlády pro nestátní neziskové organizace k přijetí opatření: „Zakotvit v zákoně o dobrovolnické službě podmínky k získávání certifikátů ověřených pracovních zkušeností získaných v průběhu dobrovolnických činností“.

Žádost o vydání osvědčení nemusí být formalizována a může být podávána i ústně. Mezi náležitosti osvědčení bude patřit: jméno, případně jména, příjmení a titul dobrovolníka/ce, datum narození, místo narození, bydliště, předmět vykonané dobrovolnické služby doba a místo výkonu dobrovolnické služby, název, sídlo IČO vysílající organizace (bylo-li přiděleno), zastoupení organizace, místo, datum a podpis. Osvědčení se bude vydávat za vykonanou dlouhodobou dobrovolnickou službu. Podoba rozhodnutí tvoří přílohu k zákonu o dobrovolnické službě.

K bodu 9

Úprava v reakci na skutečnosti, že zákon o cestovních náhradách je zrušen a úprava kapesného je zahrnuta v zákonu č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

K bodu 10

Nový občanský zákoník zavádí nové formy právnických osob soukromého práva či stávajícím právním formám dává nový obsah. Hlavní činností není primárně podnikání a jsou založeny za účelem veřejně prospěšným. Jedná se o: spolek, nadaci, nadační fond a ústav. Zákon o obchodních korporacích nově zavádí sociální družstvo, kterému dává také veřejně prospěšný účel a zároveň nový občanský zákoník umožňuje transformaci současných občanských sdružení v sociální družstvo. Dále zůstávají v platnosti následující právní formy organizací vyjmenované v zákoně o dobrovolnické službě: obecně prospěšná společnost, církev a náboženská společnost nebo právnická osoba církve a náboženské společnosti, podle jiných právních předpisů.

Reaguje se na výše zmíněné nové formy právnických osob soukromého práva a upravuje se explicitní výčet (v duchu stávajícího explicitního výčtu) vysílajících organizací, kterým může být udělena akreditace.

Nový občanský zákoník rovněž umožňuje změny právních forem právnických osob soukromého práva, které se v zákoně o dobrovolnické službě vyskytují jako vysílající organizace, přičemž se změnou právní formy tyto neruší ani nezanikají, pouze se mění jejich právní poměry. Udělená akreditace vysílající organizaci, pokud změní právní formu dle občanského zákoníku (či v budoucnosti případně i podle jiného právního předpisu), zůstává v platnosti a nezaniká. To však platí pouze v případě, že vysílající organizace i nadále splňuje podmínky v akreditaci uvedené. V případě, že organizace přestane v souvislosti se změnou právní formy splňovat podmínky plnění zákona o dobrovolnické službě, které doložila při akreditaci, Ministerstvo vnitra může na základě §9 odst. 1 akreditaci zrušit.

K bodu 11

Vzhledem k výše uvedenému odstavci a nutnosti kontrolovat plnění obsahu akreditace, tak jak byla udělena v souladu se zákonem o dobrovolnické službě a je uvedena v rozhodnutí o udělení akreditace, se jasně stanovuje pro vysílající organizace podmínka informovat Ministerstvo vnitra o rozhodných změnách, ke kterým dojde v průběhu trvání akreditace (3 roky). Ustanovení ukládá povinnost informovat Ministerstvo vnitra do 1 měsíce ode dne,

kdy se o takové změně dozvěděla. Tato podmínka, společně s právem ministerstva vykonávat kontroly u vysílajících organizací (§9 odst. 3 zákona o dobrovolnické službě), umožní zabezpečit plnění podmínek dané v akreditaci po celý jí průběh, včetně nutné aktualizace.

K bodu 12

Vzhledem k tomu, že nový občanský zákoník i zákon o obchodních korporacích umožňují, aby veřejně prospěšné právnické osoby mohly podnikat nebo vést hospodářskou činnost, je nutné stávající zákon o dobrovolnické službě přizpůsobit těmto podmínkám a zároveň zachovat smysl a duch stávajícího zákona o dobrovolnické službě, tj. podpora altruistických činností u přijímajících organizací. Vypouští se zákaz podnikatelských činností přijímajících organizací, dobrovolník však při výkonu dobrovolnické služby u těchto přijímajících organizací nesmí vykonávat takové činnosti, které by byly v rámci podnikání přijímající organizace, tj. které by byly konané za účelem tvorby zisku přijímající organizace. Cílem není zakázat výkon dobrovolnické služby u takových přijímajících organizací, které podnikají nebo vedou hospodářskou činnost, ale pouze zamezit tomu, aby se dobrovolník aktivně podílel na jejich podnikání či hospodářské činnosti. *Pro ilustraci jsou uvedeny dva příklady. Je založena veřejně prospěšná kavárna (sociální družstvo, s.r.o., a.s.), která zaměstnává osoby s kombinovaným postižením. Dobrovolník u takové organizace nepůsobí jako barman apod., ale pomáhá zaměstnaným klientům se zdravotním postižením např. s jejich dopravou na místo, vytváří pro ně nadstavbové volnočasové aktivity apod. Druhým příkladem je sociální družstvo založené za účelem poskytování ubytování ženám s dětmi bez domova. Dobrovolník se nepodílí na aktivitách, které souvisí s provozem azylového zařízení, s jeho základním účelem – poskytnutí ubytování. Dobrovolník bude docházet za dětmi klientek a bude je doučovat či s nimi provádět různé volnočasové aktivity. Působení dobrovolníka není zpoplatněno a není součástí služeb azylového zařízení.*

Konkrétní posouzení, zda v daném případě jsou činnosti dobrovolníka vykonávány v rámci podnikání přijímající organizace či nikoli, bude vždy na zhodnocení všech okolností případu posuzujícím orgánem (Ministerstvo vnitra a jeho Akreditační komise), Inspektorátu práce apod.

K bodu 13

Z více než desetileté praxe aplikace zákona o dobrovolnické službě vyplývá, že největšími příjemci služeb dobrovolníků jsou příspěvkové organizace, které tak zlepšují kvalitu poskytovaných služeb pro své klienty. Příspěvkové organizace však nejsou osobami soukromého, ale veřejného práva, a proto se na ně ustanovení o veřejné prospěšnosti nového občanského zákoníku nevztahují. Z důvodu zachování dobrovolnické služby pro největší příjmovou skupinu této služby, jsou jako přijímající organizace explicitně uvedeny státní příspěvkové organizace a příspěvkové organizace územních samosprávných celků. Zároveň se zpřesňuje působení dobrovolnické služby v těchto organizacích, tak aby podléhaly stejným pravidlům jako ostatní přijímající organizace. Stejně pravidlo platí i pro školské právnické osoby, které rovněž novela zavádí jako novou formu přijímajících organizací, a to ze stejného důvodu.

K bodu 14

Přílohou k zákonu je vzor osvědčení dokládající výkon dobrovolnické služby, tak jak je uvedeno v §5 odst. 5 zákona.

Na základě nového ustanovení § 5 odst. 5 zákona o dobrovolnické službě (čl. I, bod 8. návrhu zákona), a tedy vydávání osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě se navrhuje doplnění přílohy, ve které bude uveden vzor takového osvědčení.

K Čl. II - účinnost zákona

Navrhuje se nabytí účinnosti zákona patnáctým dnem po jeho vyhlášení, a to z důvodů zajištění jeho účinnosti v co nejkratší době tak, aby zákon o dobrovolnické službě byl co nejdříve v souladu s novým občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích, na jejichž přijetí a nabytí účinnosti od 1. ledna 2014 tato novela reaguje.

V Praze dne 11. prosince 2013

Ing. Jiří Rusnok v. r.
předseda vlády

Ing. Martin Pecina, MBA, v. r.
místopředseda vlády a ministr vnitra